

ELŐFIZETÉS:
 Egész évre . . . 6 ft.
 Fél évre 3 ft.
 Negyed évre . . 1 ft. 50 kr.
 A lap szellemi részét illető
 küldemények a szerkesztő-
 nek, anyagiak a laptulaj-
 donosnak küldendők.

BÁCSKA.

MEGYEI KÖZÉRDEKŰ POLITIKAI KÖZLÖNY.

HIRDETÉSI DIJ:
 egy 1 hasábos petit sor 10 kr.,
 többszöri hirdetésnél olcsóbb.
 Nyilttér sora 25 kr.
 Bélyegdíj minden hirdetésnél
 30 kr.
 A hirdetések Bittermann
 Nándor könyv- és könyvnyomdá-
 jában és a szerkesztőnél fogad-
 tatnak el.
 Kéziratok nem küldetnek vissza.

Egyes szám ára 10 kr.

Megjelen minden kedden és pénteken.

Egyes szám ára 10 kr.

A közmunkaügy vármegyénkben.

ddig ezen fontos közteher az ab-
 szolut világban, valamikor 1862-
 ben kelt rendelet szabványai sze-
 rint rovatott ki és szedetett be.
 Ugyan az eredeti rendeleten a
 fejlődő prakszis helyenkint módo-
 sított: de azért egészben véve mégis elmondhatni,
 hogy a közmunkára vonatkozó, 71,700 ex 1862.
 számú szabályrendelet volt a magyar provizó-
 rium alkotásai közül leghosszabb életű.

Es ez annál csodálatosabb, minél általáno-
 sabb és régibb a panasz, a közmunka-kirovás
 aránytalansága, illetőleg alapjának vitássága iránt.
 Hiszen ismeretes, hogy a szakminiszterium költ-
 ségvetésének országgyűlési tárgyalásakor minden
 évben sürgetik a közmunkaadó reformját. Hírlík
 is, hogy a megfelelő törvényjavaslat már befeje-
 zéséhez közelg s nemsokára a törvényhozás bi-
 rálata alá kerül. De éppen mert ez a hír évek
 óta tartja magát, s lehet, hogy még mindig nincs
 olyan közel a megvalósuláshoz, mint sokan hi-
 szik: helyesen és a közérdeknek megfelelőleg
 eslekedett a vármegyei hatóság, hogy a sokban
 ősi és hiányos régi ukázt egy, közigazgatásunk
 keretébe beillő rendes szabályrendelettel leszori-
 totta az érvényesség teréről.

Ezen új szabályrendelet, mint az alábbi szö-
 vegéből látható, nagyjában s egészében a réginek
 elveit tartotta meg; itt tehát csak a lényegesebb
 új intézkedéseket fogjuk érinteni.

A leglényegesebb mondatni korszakalkotó
 újítás a szabályrendeletben az, hogy *kodifikálja*
 a *kényszerűt*.

Mindenki emlékezhetik, hogy csak egy évti-
 zed előtt is milyen Csáki szalmája módra kezel-
 tetett a közmunka; végezte, ki hogy akarta, a
 teher le is rovatott, de nem volt látszatja. Érezte
 és óhajtott is minden komolyabb férfiú, hogy
 végre szakítsunk a régi gazdálkodással, mely
 mellett évtizedek alatt alig tudtak pár arasznyi
 számba vehető utat előteremteni. Végre 1878-ban
 Sándor Béla akkori alispán, hosszas tapintatos
 előkészítés után, megtette a merész lépést, hogy
 közzgyűlésben indítványozta a közmunka felének
 készpénzben való megváltását. A döntő kísérlet
 sikerült s a meglepő nagy eredmények után
 Schmausz Endre alispán rá alig harmadfél évre
 megváltva legyen. Ezen, hat év óta esendben
 praktizált tény nyert most kodifikált alakot az
 új szabályrendeletben; a köztetszés műutaink
 többször dícsért szaporaságában van a jelen és
 jövő részéről biztosítva.

A többi újítás három szempont alá foglalható;
 az első vonatkozik a kivetés elleni felelősségre
 (19—22. §.); a második a bírságolásra (27. §.);
 a harmadik a befizetési terminusokra (35. §.).

Eddig ugyanis nem volt pontosan körülírva,
 inkább csak practice gyakorolva, hogy ki mi
 ellen hol keressen jogorvoslatot.

Ezentúl a kész összeírás (15—17. §.) jun.
 16-tól 30-ig közszemlére teendő; a netáni észre-
 vételeket a község feje írásban átveszi s július
 5-ig a szolgabíró útján a vármegyéhez bete-
 resztli. A felelősségeket elsőfokban az alispán,
 másodfokban a vármegyei közigazgatási bizottság,
 harmadfokban a közmunka- és közlekedésügyi
 miniszter bírálja el s két egybevágó határozat
 ellen felelősség nem lehet.

Minden apellata bélyegmentes.

A második új intézkedés, ugyanezen foru-
 mokot megtartva, a bírságolásra vonatkozik. Aki
 tehát az összeírásnál hamis adatokat mond be,
 kiteszi magát annak, hogy háromszorosan fizet.
 Ha e pont szigorúan meg lesz tartva, igen való-
 színű, hogy a közmunka értéke tetemesen fel fog
 szállani.

Végül a harmadik új intézkedés a befizeté-
 sek határnapjait éppen úgy állapítja meg, mint
 a rendes állami adók lerovási napja: t. i. február,
 május, augusztus és november 15-ére.

Ez annyiból előnyös, hogy ilyenkor a leg-
 több ember amugy is megfordul az adófizető
 szobában s részint a sürű figyelmeztetés, részint
 a részleges törlesztési alkalom folytán, biztosab-
 ban s könnyebben lerójják kötelezettségét, mint
 azelőtt, mikor öszön egyszerre kellett az egészet
 előteremteni.

Valami nagy lelkesedést vagy örömet nem
 fog ugyan ezen új szabályrendelet ébreszteni
 maga iránt, mert a régi rokonszenvtelen alapokon
 nyugszik; de a kezelésben nagyobb rendet, a
 kivetésben több részrehajlatlanságot s a lerová-
 sban könnyebbséget igenis várhat tőle a közön-
 ség. És ezek sem megvetendő előnyök, ha e
 kérdés nehézségeit mérlegeljük s meggondoljuk,
 hogy az országban kevés vármegye van a köz-
 forgalom emelése érdekében jobban ráutalva a
 közmunka előnyeinek gondos kizsákmányolására,
 mint éppen a mi rossz utakban bővelkedő vidékünk.

Magániskoláink.

A mennyire hazánkat ismerem, nem tudok
 vidéket, ahol tiszta idegen ajku lakosok között
 magyar magán-népiskolák léteznének. Egyedül
 a mi megyénk az, ahol német községeinkben
 ilyen iskolák léteznek. Ezen körülménynek pe-
 dig nézetem szerint a népnek vagyonságában
 és magyarosítási vágyukban rejlik az oka. Isme-
 retes tény ugyanis, hogy a mi németjeinknek csak
 a nyelvük német — de szívük magyar; ugyszól
 ván rajonganak a magyarért — szeretnének ve-
 lünk egybeolvadni. Ilyen alkalmas terrenum mel-
 lett tehát egyes vállalkozó egyének ilyen isko-
 lákat létesítettek megyénkben. Az állam pedig
 — bár jó szemmel nézi a magyar iskolák kelet-
 kezését, mert hisz az ily iskola az államnak
 semmi költségbe sem kerül; engedélyezi őket —
 s ez az egész a mit érdekükben tesz. Megjegy-
 zem még, hogy az ily iskolák többnyire magánjel-
 lűek, mely abban leli magyarázatát, hogy tudva
 azt, hogy az állam az iskolákat nem segíeyezi,
 az ily alakuló iskolák nem nyújtanak elég ga-
 ranciát arra, hogy azok vezetését társadalmak
 vennék magukra.

Tekintsük csak közelebbről egy ilyen magán
 magyar népiskola szervezetét! A tanító a maga
 költségén szereli föl az iskolát és a szülőkkel a
 tandíjra nézve szabadon egyezkedhetik, azon meg-
 szorítással többnyire, hogy a fölveendő tanulók
 száma egy meghatározott számot túl nem halad-
 hat. Mivel pedig az ilyen — különösen kezdő
 iskola roppant nehéz feladatot teljesít, a fölveendő
 tanulók száma rendszeren csekély számban állapít-
 tatik meg; melyből következik, hogy a tandíj oly te-
 temes, hogy szegényebb, habár tehetségesebb tanu-
 lóknak teljesen lehetetlenné tétetik az ily iskolák
 látogatása. Ami pedig az államot illeti, engedé-
 lyezi ezen iskolákat; megkérdi — mielőtt egy
 ilyen iskolát engedélyezze, ha vajjon kívánja-e a
 község és lesz-e az iskolának jövője; de ő sem-
 mit sem tesz annak jövője érdekében; nem szá-
 mol még azon nehézséggel sem, hogy az ily
 iskolákban legalább az első években a miniszteri
 tanterv előirt tananyagának keresztülvitele telje-
 sen lehetetlen; hátha még — amint a törvény a
 fölveendő tanulók maximumát előírja — 80 tanu-
 ló taníttatnék egy tanító vezetése alatt?!

Az állam ugyan minden évben alakít állami
 iskolákat, és pedig többnyire idegen ajku községe-
 gekben, de itt meg azt mondja a törvény, hogy
 a tanítási nyelv az illető községnek az uralkodó
 nyelve és csak melleleg taníttatják a magyar
 nyelvet. De hát miért ne legyen a tanítási nyelv
 az állami iskolákban, például nálunk legalább
 — a mi német községeinkben — a magyar nyelv,
 ahol a lakosok azt szívük mélyéből óhajtták?!

Miért nem kérdi meg az állam a községet, hogy
 kívánja-e kizárólagosan a honi nyelven való ta-
 nitást? Magától értetődve természetesen, hogy az
 illető község uralkodó nyelve is mellekesen ta-
 nitattmék. Mert hiszen épp úgy, mint az ilyen
 magán magyar iskolák teljesíthetik e funkciót,

teljesíthetné az állami iskola is. Ugyde erre az
 a felelet, hogy az állami iskolákban mint akadály
 fölmerül a tanulók túlhalmozottsága, ugy hogy — ha
 egy ilyen iskolában teljesen magyarul kezdenők
 tanítani, az előirt tantárgyakban igen csekély
 eredményt érhetnénk el. A közép utat kellene
 tehát választani és az ily állami iskolákban leg-
 alább a két utolsó iskolai évben kellene csupán
 magyar nyelven tanítani, magától értetődően, hogy
 a tanítónak az előző években is oly súlyt kellene
 fektetni a magyar nyelv tanítására, hogy ez az
 utolsó két iskolai évben fenakadás nélkül mehetne.
 És ezen kötelezettségbe természetesen bele kel-
 lene vonni az ilyen községekből a felekezeti és
 a községi iskolákat is. Az ilyen magyarosítás
 aztán nem lenne kényszer magyarosítás — nem
 sértené az illető népfaj érzületét, — mert hiszen
 kívánják, és pedagógiai tekintetben sem lenne
 kényszer, mert a tanító tudná, hogy a 4 első
 iskolai évben, mit kell elérnie. Az iskolából ekként
 kikerült gyermekek aztán annyi eredményt, leg-
 alább az anyanyelvben elérnének, hogy a szülők
 utalva éreznék magukat, őket bizonyos időre
 magyar helyekre adni, hogy a honi nyelvet tel-
 jesen elsajátítsák.

Szigeti János.

Hírek.

Személyi hir. Szulik József, prépost, esperes,
 óbecsei plébános, hivatalos iskolalátogatói tisztétől saját
 kérelmére felmentetett; s helyébe a IV. főtankertlelti
 hivatalos iskolalátogatójának O Eminenciája által Zitti
 Róbert temerimi plébános, esperes, kertlelti jegyző kine-
 vezetett.

Kinevezés. A földmivelés-, ipar- és kereske-
 delmi miniszter ur Zombor sz. kir. város közigazgatási
 bizottságába közgazdasági előadónak Maximovits Szilárd
 városi tanácsnokot nevezte ki.

Adományozás. Balla István újvidéki ügyvéd
 az ottani magyar és szerb gimnáziumnak 100—100 frtot
 adományozott.

Pályázat. Újvidéken 900 frt fizetéssel és 100
 frt lakbérrel egybekötött aljegyzői állásra pályázat van
 hirdetve.

Lemondás. Millasevits Márton, bajai kir. köz-
 jegyző rongált egészségi állapota miatt, állásáról lemondott.

Szabadkán, mint a budapesti lapok írják,
 Horváth Mór mandátumának megsemmisítése folytán a
 választási mozgalom nagy élénkséggel újból megin-
 dultak. A szabadalvűpárt azon része, mely a mult vá-
 lasztásnál Horváthra szavazott, már állított is jelöltet
 Antunovits József főorvos, Antunovits Mátyás pártelnök fia
 személyében. A szerencsétlen Mukits Károly hívei jelölt
 iránt még nem jutottak megállapodásra; valószínű, hogy
 bajsai Vojnics Sándor tekintélyes birtokost léptetik fel, mely
 esetben a választás kimenetele a lehető legkétségesebb.
 Ugy látszik, a szabadkai választás nem mulik el nagyobb
 izgalom nélkül.

Hangverseny. Vettük a következő meghívót:
 a topolyai izr. jótékony nőegylet által a „kaszinó“ ter-
 meiben folyó évi február hó 25-ikén saját pénztára ja-
 vára tombolajátékkal és táncal egybekötött hangver-
 senyt rendez. Műsor: 1. Duett. Magyar népdalok; ének-
 lik dr. Cziráky Gábor és dr. Mannheim Armin urak. 2.
 Fantaisie. Leybachtól, zongorán előadja: Radimetzky
 Viola urhölgy. 3. A király esküje. Petőfi Sándortól,
 szavallja: Ettinger Gizella urhölgy. 4. Invitation a la
 Valse. Webertől, zongorán 4 kézre előadja: Boskó
 Zsenni és Ettinger Irma urhölgyek. 5. Magánének. Zon-
 gora kísérettel éneklí Buchwald Lipót ur. 6. Sobri dala.
 Melodie hongroise, Dreyschok A.-tól. Zongorán előadja:
 Boskó Zsenni urhölgy. 7. A munkácsi rab. Jókai Mór-
 tól, szavallja: Bollváry Géza ur. 8. Magyar egyveleg.
 Zongorán előadja Tóth isaszeghi József ur. 9. Quartett.
 Éneklík: Dömötör Bella és Illona urhölgyek, Hír Ká-
 roly és Szauerborn János urak. Rendező: Pápay László ur.

Népkörünk vasárnap d. e. 10 órakor Gottlieb
 Márton, a közkeveltségű „Vetter“ elnöklete alatt tar-
 totta tisztújítását. Elnök lett Jakobtsits Mihály, tisztelet-
 beli elnök Bunyi Károly, alelnök Stebler Lajos, igaz-
 gató Hruby Mihály, jegyző Kuzmics Lajos, II-od jegyző
 Weisz Vilmos, pénztárnok Czinkler Gyula, ügyész Per-
 viz Sándor, könyvtárnok Husvéth István, választmányi
 tagok: Gottlieb Márton, dr. Csihas Benő, Valter Nán-
 dor, Báltis Mátyás, Schöffner József, Hubert Ignác, Ves-
 zelovszky Péter, id. Dsinitz Antal, Bugarszky Miklós,
 Zimmermann Gyula, Bácsér János, Ugró Mihály, Hel-
 ler József, Bosnyák József rézműves, Tápay István,
 Andráska Alajos, Platzer János, Szalay Ferenc, Cze-
 ner József, Jakobtsits János, Darázs Antal, Klug An-
 tal, Czinkler István, Mayer Frigyes. Nem hagyhatjuk
 itt említés nélkül, hogy lapunk 11. számának mellékle-
 tében azt jeleztük, hogy Jakobtsits Mihály, az egylet

érdemes elnöke, bokros elfoglaltsága és hajlott kora miatt az elnökségtől minden áron visszavonulni kíván; a minek különben a közgyűlésen is több ízben adott határozott kifejezést. Már régóta ismerve Jakobits urat, tudjuk, hogy elhatározását mindenkor beható megfontolás szöke megelőzni és feltett szándékában rendíthetetlen marad. Azonban mikor meghallotta, hogy öregségét tartjuk a főakadályok: felbuzdult benne a szabaddai vér és azt mondotta: „No most már azért is, ha a népköri tagok is úgy akarják.” Azok úgy akarták és lett elnök — mely minőségében őt az Isten a Népkör és a hozzá ragaszkodó polgárok javára sokáig cöltesse! (Mint hogy az öregséggel való gyansúsítás a mi lelkünkben is nyomja, e vádat ezennel keresztlevél követelem nélkül visszavonjuk és megígérjük, hogy soha többet nem hozzunk elő, kivéve — ha megint le akarja köszönni. A szerk.)

Dalárdánkról. Csak most értesülünk, hogy a zombori kaszinó-egyleti dalárda, a múlt hó 18-án tartotta rendes közgyűlését. A rövidre szabott elnöki jelentés az idén nélkülözött azokat a statisztikai adatokat, melyekből a szép hivatású egyesület állapotáról és működéséről bárki is teljes képet alkothatna. Magán értesülésünk szerint a dalárdának az 1887. év elején 41 működő tagja volt, és pedig 25 férfi és 16 nő. Az 1887. év folyamán megszűnt működő tag lenni, 3 nő és 1 férfi; belépett 4 férfi és 2 nő; s így az 1887. év végén a működő tagok összes száma 42 volt. — Az alapító tagok a múlt év végén 14, a tiszteletbeliek meg 6 volt. — Az egylet vagyoni állapota — a butorok és szerelvények több száza frtra rugó értékét nem számítva, — az 1887. év végén a következő volt: A zombori polgári kaszinó-egyletnél levő, nem kamatozó kölcsönkövetelés 400 frt, az alapító tagok által befizetett alapítványi tőkéből a zombori takarékpénztárban 5% kamatozásra el van helyezve 260 frt, ugyanezen tőkéből a karnagy és titkári kaszinói tagdíjainak megfelelő tőke fejében a polgári kaszinónál tett 2 alapítvány 200 frt, sorsjegyen 60 frt, összesen tehát 920 frt. A múlt évi folyó bevételek 206 frt 5 kr, a kiadások 116 frt 73 krt tettek. — Tiszviselőknél ugyanazokat választották meg, akik a múlt évben voltak. Elhatározták azt is, hogy az idén ismét gyűjtenek pártoló tagokat, de a tagsági díjat az alapszabályokban meghatározott 2 frt 50 kr helyett 3 frtnál állapították meg, mert ebben az évben mind a négy alapszabályoszerű dalestély táncal lesz egyekötve. Tekintve, hogy egy táncal összekötött dalestélyre szóló belépő egy rendes ára 1 frt, a pártoló tagok 4 frt helyett 3 frtért vesznek részt a négy dalestélyben. Ugy halljuk, hogy eddig már 76 pártoló tagot gyűjtöttek.

Eljegyzés. Dr. Mannheim Ármán, topolyai ügyvéd a napokban jegyet váltott a kedves és szép Ettinger Irma kisasszonnyal.

A szabaddai „prelód” tiszta jövedelme 700 frt 70 krt tesz ki.

Szerencsés fogás. Rendőrségünk f. hó 11. és 12-ik éjjele között, Báltis József rendőrhadnagyunk bátor és elszánt vezetése alatt a hírhedt Szecsusjky Glista veszedelmes betörő és lőkötető, heves küzdelem között, a bilityi szállásokon, egyik jó madár barátjánál elfogta és rendeltetési helyére szállította.

Hymen. Dr. Czipur Károly bulkeszi község- orvos eljegyezte s bájós Parhetich Mariska kisasszonnyal.

Ajánkozás. Egy 18 éves, szolid fiatal ember, a ki 3 grammatikai osztályt végzett, később kereskedésben volt, s utóljára egy éven át Budapesten a szobrászatot tanulta, de azt szegénysége miatt folytatni nem képes; a magyar nyelvben meglehetősen mérvényes fogalmazni tud, s olvasható irással bír, németül, szerbül és tótul is beszél; ohajtana valami községi jegyzőhöz praktikánsnak, vagy egy ügyvédhez írónak jutni; megelégszik több hónapra át csak mindenemű ellátással is. A kinek ily praktikánsra, vagy segédre szüksége van, s ezen említett ifjú egyéniséget annak ohajtja, legyen szíves ohaját egy két sor adni, Kármán József új-verbázi lelkésznek tudtára adni.

Negyedik korosztály. Vármegeinkben az idei újoncozásra — a kulai és topolyai járást kivéve — a IV. korosztály is be fog hivatalni.

Megmérgezte magát. Vig helybeli trvszéki díjnok szombaton éjjel Szabadka Nándor vendéglőjében borozgatás közben gyufaoldattal megmérgezte magát, de a gyorsan beadott ellenszerek folytán állapotja vesélytelen. Tettét, mint állítják, szerelmi búbanatból követte el.

A zombori „Népbank”-nak az 1887. évben 625 tagja volt 2285 részvényvel, melyekre o. é. 68,535 frt 56 krt lett befizetve. A „Népbank”-nak a lefolyt 1887. évi összes forgalma 1,018,214 frt 50 krt tett ki, mely által o. é. 5485 frt 57 knyi bruttó nyereség érteket el. Ezen összegből levonva az összes költségeket, marad o. é. 3830 frt 54 knyi tiszta nyereség, a miből leszámítva az alapszabályok értelmében 10% a tartalékalap, 20% az igazgatóság jutalomdíja és 20% a zombori kereskedelmi és iparbank részére mint kezelési költségeket, marad a „Népbank” részére mint tiszta nyereség o. é. 1915 frt 29 kr, mely mint osztalék a részvények között felosztandó. Tartalékalapja pedig 4184 frt 27 kr.

Farsangi dal- és táncestély. A zombori polg. kaszinó-egyl. dalárda ma, kedden, február hó 14-én a polgári kaszinó-egylet helyiségében farsangi dal- és táncestélyt rendez, melyre a n. é. közönség tisztelettel meghívatik. Műsorozat: 1. „Nehéz idők.” Férfikar Thiele E.-tól. 2. Ábránd Huber Károlytól, hegedűm előadja Komlósi Ármán ur. 3. Vegyeskar Doppler F. „Benyowszky” című operájából. 4. „A gyónás” Suppé F.-tól. 5. Eneklő Moldován V. Gyula ur. 5. „Hermanda polka” Necke H.-tól, előadja a dalárda zenekara. 6. „Farsangi prédikáció” Dou Pedrótól, szavalja Rácz Soma ur. 7. „A népfölkelők”, Cantate dr. Molnár István Lajostól, férfikarra magánrészekkel és zongorakísérettel szerette Bergmann Ágost ur. Komlósi Ármán ur szíveségből működik közre. A tánc alatt Herenberg Sándor zenekara játszik. Belépti díj 1 frt. A t. e. pártoló tagok a tagsági jegy első szelvényével lépnek be. Jegyek előre válthatók Sztrilich Zsigmond ur kereskedésében. Kezdeté esti 8 órakor.

Nyilvános köszönet. Alulírt „moholyi szerb olvasókör” választmánya kedves kötelességének ismeri, miszerint saját alapítókéje javára legközelebb sz. Szabasz napján tartott előadással kapcsolatos táncmulatság alkalmából aluljegyzett t. e. felülfizető közönségnek ez uton nyilvános köszönetet nyilvánítson. Kovácsics János 5 frt, Mikosevics Antal jegyző 1 frt 70 kr, Sévics Lázár lel-

kész Adáról 1 frt 70 kr, Ofner Lipót 1 frt 50 kr, Új-helyi Ágoston plébános 1 frt 40 kr, Radulovics Nikola lelkész 1 frt 40 kr, Máttyi Dusán 1 frt 40 kr, Kovácsics Radivoj Adáról 1 frt 20 kr, Rankovics János 1 frt, Nasztaszity Stéva id. 1 frt, Joánovics Lázár aljegyző Adáról 90 kr, Máttyi Stéva 80 kr, dr. Nagy Kálmán 70 kr, Králik Lajos 70 kr, Szevanovics-Rálya Milán Turiáról 70 kr, Teofanovics János Szenttamásról 70 kr, Konyovity Ráka 70 kr, Radulovics Nikola grúin 70 kr, Tyuresity Koszta 70 kr, Iliés Szever 70 kr, Kurtyán Jőca 60 kr, Kossin Károly 60 kr, Fischer Gutmann 40 kr, Lality Szvetozár 40 kr, Jurisin Péra 40 kr, Nasztaszity Stéva ifju 40 kr, Pezarszki János 40 kr, Milutinovics Vela 40 kr, Milits Szvetozár 40 kr, Zozuk Mita 40 kr, Kleiner János tanító 30 kr, Ofner Lipót ifju 30 kr, Nasztaszity Péter 20 kr, Popovity Gyura 20 kr, Zsigity Ivan Adáról 20 kr, Popovity Nikola Adáról 20 kr, Bizinger József 20 kr, Fischer tanító 20 kr, Hubert Mór 10 kr, Krádl Ferenc 10 kr, Mannheim Simi 10 kr, Serényi Gusztáv 10 kr, Epstein 10 kr. Összesen 31 frt 30 kr. Moholyon, 1888. február 8-án. A szerb olvasókör választmánya.

Hirdetmény. Zombor szab. kir. város tanácsa részéről közhírré tétetik, miszerint a Sikara erdőnek a katonai lövőde mellett mintegy 1000 ölyvi részében lévő fák és eszerjék, folyó új február hó 16-án, reggeli 9 órakor nyilvános árverés útján a legtöbb ígérőknek készpénzfizetés mellett el fognak adni. Vevő köteles a megvett fákat vagy eszerjéket 14 nap alatt kivágatni és elhordatni. Kelt Zomborban, 1888. évi február hó 10-én. Dr. Csibás B. Tossé, polgármester.

Halálozás. Tossenberger Márton sztanisiesi kereskedő kedves és ifju neje, szül. Juraneck Jozefna, kívül csak 7 hó előtt kelt egybe, folyó hó 6-án Sztanisieson elhunyt. Halála a közönségben közrészvéteket keltett.

A zsidó anyakönyvvezetők és a népfölkelők. A zsidó anyakönyvvezetők több helyen nehézségeket támasztottak a közönségnek a népfölkelők összehívásában az által, hogy nem küldték meg a szükséges segédokmányokat, mert e tárgyak állítólag semminemű utasítást sem kaptak. A vallás- és közoktatásügyi miniszter ennek folytán Lőrrendeletheben hívta föl a vármegeket, hogy a követelt segédokmányokat, ép úgy, mint az az egyéb katonai ügyekre nézve előírva van, az illető parancsnokságoknak vagy hatóságoknak azonnal küldjék meg.

Csantavérről írják: A helybeli ifjuság f. hó 7-én az „Egyenlőségi olvasókör” újonnan átalakított és ez alkalomra pompásan felszított fágas termében a szabaddai II. zenekar közreműködése mellett az egyleti könyvtár javára fényesen sikerült tánevigalmat rendezett. Ily nagyszámú és ily válogatott közönséget régen volt alkalmunk látni. Csinos toilletekben nem volt hiány. A kottilion jelvények díszére váltak a rendezőség izlésének. A négyeseket 46 pár lejette. A mulatság kivirradt reggelig tartott, amidőn a rendezőség konstatalván a reggeli nap felhasadását, a közönség egymásnak jó reggelt mondott; az ott maradt urak pedig a jó zene mellett iparkodtak gondjaikat felejteni és anynyira elragadtatták magukat, hogy a mulatság csak másnap éjjeli 11 órakor ért véget Tiborfi Kálmán gyógy-szerésztük vendégszerető házában. Ott láttuk az urnők közül: Basch Albertné, Basch Adolfiné, Basch Hermanné, Basch Károlyné, Engelsmann Matild (Kula), Ernyes Istvánné, dr. Gottlieb Edéné, Hajdufi Károlyné, Hirsch Ida (Szabadkáról), Milkó Lipótné, Presburger Kálmánné, Rex Adolfiné, Rex Dávidné, Rex Jakabné, Schöffler Józsefné, Tiborfi Kálmánné, Zsigmond Jánosné; a kisasszonyok közül: Braum Janka, Engelsmann Vilma (Kula), Fischer Berta és Mariska (Zenta), Halm Jusztina, Hajdufi Szerén és Erzsike, Kohn Éva, Kiss Anna, Lövy Eteleka, Reisz Sarolta (Katynár), Szokola Anna és Szerén (Szabadka), Stern Berta és Teréz, Zsigmond Erzsike, Weiner Karolin. Felülfizettek: ifj. Basch Albert 3 frt, Basch Soma 2 frt, Basch Jakab 1 frt, Basch Jakabné 1 frt, Kohn József (Szabadka) 1 frt 60 kr, Ibaaz Dániel (Bács) 1 frt 60 kr, Basch Albert 1 frt, Basch Hermann 1 frt, Basch Károly 1 frt, Tiborfi Kálmán 1 frt, Szokola Gyula 1 frt, Pozsonyi Béla 1 frt, dr. Gottlieb Ede 1 frt, Kohn László 1 frt, Ernyes István 1 frt, Milkó Lipót 50 kr, Braum Zsigmond 50 kr, Schöffler József 50 kr, Lövy Simon 50 kr, Engelsmann Emil (Tisza-Luc) 50 kr, ifj. Basch Sámuel 40 kr, Presburger Kálmán 30 kr, Weiner Hermann 20 kr. Összesen 22 frt 60 kr.

Működvelői előadás. Az állandó működvelőtársulat által Topolyán, 1888. évi február hó 12-én, azaz vasárnap, a kaszinó helyiségében felkallított saját szimpadián adatot: „A espadár.” Vigáték 3 felvonásban. Irta Sardou Viktor, fordították Berezik Árpád és Fésüs György. (Rendező: Jordán Béla.) Személyek: Champignac, Jordán Béla ur. Constance, Bosko Zseni k. a. Camilla, Dömötör Ilonka k. a. Riverol, Honig Zsigmond ur. Fridolin, Komlósi Ármán ur. Josselin, Szauerborn János ur. Komornik, Bódy György ur. Történik Champignac falusi jószágán, Melubben.

Hirdetmény. Miután a folyó évi február hó 5-ére egybehívott iparrestitületi közgyűlés a megjelent tagok csekély létszámánál fogva alapszabályaink értelmében határozatképes nem volt, a kormányhatóságilag jóváhagyott alapszabályaink 11-ik §-ának rendelkezéséhez képest az előjáróság részéről ezennel közhírré tétetik, miszerint az iparrestitületi közgyűlést, tekintet nélkül a megjelent tagok létszámára, f. évi február hó 19. d. u. 3 órakor, a városháza nagytermében fog megtartatni; erről az iparrestitület kötelekebe tartozó mindazon iparosok, kik e város területén az 1884. évi XVII. t. e. 5. §-a, illetve a hivatkozott törvény végrehajtása iránt 39,266. ex 1884. számú rendelet 2-ik és 3-ik §-ában elősorolt és képesítéshez kötött mesterséget üznek, tekintet nélkül arra, hogy a testülettel szemben fennálló fizetési kötelezettségüknek a múlt év folyamán alatt eléget tettek-e vagy nem, tisztelettel felkértemek, miszerint az iparos osztály érdekeinek előmozdítása szempontjából a fentemlített napon mentől számosságban megjelenjen szíveskedjenek. Az előjáróság részéről a közgyűlés tárgyai gyanánt a következők vannak felvéve: I. Az 1887. évi számadások megvizsgálása s az eredményhez képest a jelenlegi pénztárnoknak adandó felmentvény. II. A 12. tagból álló iparrestitületi előjáróság, valamint elnökének megválasztása. III. Iparrestitületi 3 számvevőnek megválasztása. IV. Az 1888-ik évi költségvetés, valamint a hozzájárulási kules megállapítása. Erről az iparrestitületi tagok, hivatkozásal a kormányhatóságilag jóváhagyott alapszabályaink 11. §-ára, figyelmeztetnek, hogy ameny-

nyben az iparrestitületi eljáróság által fent elősorolt tárgyakról eltérő indítványokat ohajtana a közgyűlésnek bárki is előterjeszteni, alapszabályaink hivatkozott szakasza értelmében a napirendre ki nem tűzött indítványok csak azon esetben fognak a közgyűlésen tanácskozás alá vétetni, ha 20 tag aláírásával legalább 8 nappal a közgyűlés napja előtt a választmányának beadattak. Kelt Zomborban, 1888. évi február hó 12-én. Frey Imre, iparrestitületi elnök. Thurszky Jenő, iparrestitületi jegyző.

Esküvő. Baján esütörtökön február hó 9-én délelőtt 1/2 11 órakor tek. Sárly Gyula ur nádudvari jegyző meglepő fényvel vezette oltárhoz az árva, de kedves és bájos Böhm Berta kisasszonyt. A násznagyit tisztet a menyasszony részéről ft. Pilger Nándor vaskuti lelkész a vőlegény részéről t. Sárly Ödön vadkerti kántor teljesítették. A róm. kath. templom és környezete szuffolósággal megtelt kíváncsiakkal, hogy az önzertes nemes szívű menyasszonykát megegyeszer láthassák. Nagyságos és főtisztelendő Berényi Dániel apát-plébános ur teljes segédlettel anató ornatussal megjelent az oltárnál és a szent ténykedést végezte. Az eskü elhangzása után O nagysága rövid, de mondhatni szívből édesen folyó szavakkal intette a fiatal házaspárt. Visszatérve a lakodalmas házba gazdagon terített asztalhoz vártak a vendégek.

Alapszabály jóváhagyás. Az ó-szivaci temetkezési-egylet alapszabályai a benutatósi záradékkal jóváhagyattak.

Közgyűlés. A folyó 1888. évi február hó 26-án délelőtt 9 órakor a városháza termében tartandó 16-ik rendes közgyűlésre, a részvényes tag urak meghívattak. Egyben figyelmeztetnek midazok, kik ezen közgyűlésen részt venni ohajtának, miszerint részvényeiket a le nem járt szelvényekkel, az alapszabályok 17. § értelmében 8 nappal a közgyűlés előtt, azaz bezárólag február hó 19-ig, a bank pénztáránál letéteményezni szíveskedjenek. Az 1887. évről szóló mérleg, egy a felügyelő tanács jelentése a titkári hivatalban megtekinthető. A zombori kereskedelmi és iparbank igazgatósága. Napirend: 1. Igazgatói jelentés az üzletről. 2. A felügyelő tanács jelentése. 3. A mérleg előterjesztése és jóváhagyása. 4. A felmentvény megadása és az osztalék megállapítása. 5. A felügyelő tanács, egy az igazgatóságnak kiegészítése. 6. Hitelesítő bizottság választása.

Doroszlóról írják: Ámbár a doroszlói „Legény-egylet”-nek az utolsó napokban halottja volt, a vidéki meghívottakra való tekintettel a folyó hó 8-ra hirdetet bált megtartottuk s ezen szomorú körülmény dacára is jól sikerültnek jelezhető. A gyönyörűen föl-díszített terem a rendezőségnek hervadhatatlan babért szerzett, melyet kegyelet adól áldoz a korán elhunyt kedves Mariskának. A négyest sokan táncoltuk. A hölgyek közül megemlítem a következőket: Steblerné és leányai Emma és Eteleka (Zombor), Tallós Máténé Zsuzsika leányával (Bajsa), Lakatos Józsefné és leánya Bella (Bogojéva), Hauerland Józsefné kis menyecske (Karavukova), Brandtner Pálné és leányai Matild és Aranka, Möhler Sajgó Emilia, Szabó Jánosné Erzsike leányával, Komáromy Mihályné. A „Legény-egylet” céljai előmozdítására ez alkalomból pénzbeli adományokkal járultak: dr. Pronay Aurél 5 frt, Hauerland József 4 frt 40 kr, Zányi Bódog 1 frt, Korányi Kálmán 1 frt 20 kr, Gaiszt Béla 1 frt, melyért fogadják a „Legény-egylet” köszönetét. Végül Götthe Frigyes helybeli orvosunk neve érdemli meg némi dolgokért a nyomda festéket.

Halálozás. Moholyról írják: E pillanatban vet-tük azon szomorú hírt, hogy szerencsétlen betegünk: Karakásevics Simon, községi jegyző, a lipótmezei gyógy-intézetben meghalt.

A m. kir. pénzügyi közigazgatási bi-róság legújabb elvi jelentőségű határozatai a következők: A gyógyszerészek által kiállított számlák, számlabélyeg alá esnek. — A peres eljárásban ügyvéd által képviselt fél bélyeg rövidítés esetében a fölemelt bélyegilleték fizetésére kötelezhető akkor, ha ez a fölemelt illeték a bélyeg- és illetékszabályok 109. §-a értelmében a fizetésre első sorban köteles ügyvédőtől be nem hajtható. — Ha valaki IV-ed osztályu kereseti adó tárgyát képező több rendbeli illetményt élvez, ily esetben a IV-ed oszt. kereseti adó az illetmények összevont összege után állapítandó meg. — Kétszeres illetékkiszabás esetén az az illeték törleendő, a mely még jögezőre nem emelkedett. — Oly beadványok, a melyeknek az illetékkötelezett felek a pénzügyigazgatóság fölhívása folytán egyedül a kívánt igazoló okiratokat terjesztik be, bélyegmentesek. — Az I. fokozat szerinti bélyegilleték alá eső váltók hátlapjára vezetett „ad inesso” forgatmányok bélyegmentesek. — Az 1883. XLIV. t. e. 90. §-ának a 10 évi elévülésre vonatkozó rendelkezése a teleggönyvi bejegyzések után járó illetékekre is alkalmazandó. — A kincstári képviselő az adófölszámolási bizottság határozata ellen, ha a kivető bizottság által megállapított adó le-jebbszállítva nem lett, csak az 1883. XLIV. t. e. 34. §. pontjában föl-sorolt esetekben élhet föllebbezéssel. — A siketnémák csak abban az esetben vannak a hadmen-tességi díj alól fölmentve, ha teljesen keresetképtelenek és a mellett vagyontalanok is. — Családi ösztöndíjakra szánt alapítványok kamatjövövedelme is adómentes. — Hivatalok egyes tisztviselőik illetékgyeiben föllebbezni jogosítva nincsenek. — Az 1875. XXIX. t. e. 4. §-ának az 1880. LX. t. e. 1. §-a által módosított 10. pontjában foglalt ama kedvezményhez: hogy az egyleti tagoknak kifizetett kamatösszeg a törzsbetétek 6%-ának erejéig az üzlet nyers jövedelméből levonassék, azokra nyilvános számadásra kötelezett ünségelyző egyletek is igényt tart-hatnak, a melyek az egyleti tagok részére megszavazott, azonban a szükséges pénzüsszeg hiánya miatt sajátjukból nem folyósítható kölcsön erejéig a segélyre szorult egy-leti tagok részére más pénzüsszeteknél váltói kötelezett-séget vállalnak el, oly módon, hogy azért az illető egy-leti tagoktól kezelési díjat is szednek, a váltónak ka-matait az illető egyleti tag fizeti, magát a váltót azon-ban lejáratkor az egylet váltja be.

Az adai kaszinó f. hó 4-én fényesen sikerült táncal egybekötött társas estélyt rendezett, melyben az összes intelligencia, nem különben a vidékiek is szép számmal vettek részt, a fényes siker részben a rendezőség fáradozásainak, részben a zentai ifjuságnak tulajdonítható, kik viszonozva, a tisztí bálók alkalmával meg-jelent adaiak részvételét, ok is teljes számmal jelen-tek meg. A négyeseket 40—45 pár táncolta. A mulat-ság reggeli 6 órakor ért véget. Jelen voltak: Dvelly

Melléklet a „Bácska“ 13-ik számához.

Róbertné, Dobler Józsefné, Engellmann Zsigmondné, öz. Egész Istvánné, Esztergom György (Béga-Szt.-György), Fischer Lipótné, Fischer Sándorné, Gyetvay Béláné, Herezl Filópné, Kelemen Jánosné, Löbl Sámuelné, Matkovits Józsefné (Zenta), Nagy Pálné, Ofner Adolfné, Petrovács Ferencné, Spitzner H.-né, Szombati Károlyné (Padé), Tripolszky Lászlóné, Tassy Józsefné, Volf Józsefné, Vály Pálné, Zsigmond Jánosné (Csantavér), stb. továbbá: Dvally Mariska, Dreisziger Mariska, Egész Analka, Fischer Hermin, Fischer Angela, Gójtin Eszterike, Gójtin Hanni, Gyetvay Gizella, Gyetvay Irma, Kelemen Irén, Mihályi Hermin, Nagy Mariska, Prokopovics Anna, Svarecz Gizella, Szent Jolánka, Szöke Ilonka, Szöke Anna, Tripolszky Margit, Tripolszky Mariska, Volf Eteleka, Zsigmond Erzsike stb.

Gyászír. Folyó hó 5-én Sopronban megyénk szállította Jausz György a soproni m. kir. állami felsőbb leányiskola igazgatója, hosszas szenvedés után életének 46. évében elhunyt. A boldogult a közoktatás terén iradalmilag is nagy eredménnyel működött, a mennyiben az általa szerkesztett olvasó könyvek és térképek általános használatnak a dunántúli kerületben. — A soproni m. kir. felsőbb leány iskolának, pedig keletkezése óta igazgatója lévén, annak jelenlegi virágzó helyzete, az ő fáradhatlan működésének köszönhető. — Az elhunyt temetése f. hó 7-én az igazgatója alatt álló intézet, állami épületéből nagy pompával és általános részvétel mellett történt. Özvegyet és négy árvát hagyott hátra.

Körrendelet Bács-Bodrogh vármegye alispánjától. Semmi kétségem sincs az iránt, miszerint a dohányjövődéki törvények és törvényesített szabályok módosításáról szóló 1887. évi XLIV. t. c. végrehajtása tárgyában a belügyi és pénzügyminiszter urak által kiadott s tekintetességgel 1888. évi január hó 21-én 1499. sz. a. közölt körrendelet kézhezvétele után már intézkedett, vagy mielőbb intézkedni fog az iránt, hogy mindazon köteleességek, melyek az idézett törvény és rendelet értelmében egy a törvényhatósági, mint a községi tisztviselők, illetve előjárókra hárulnak, lelkiismeretesen és pontosan teljesítenek. Különösen fontos a törvények pontos és lelkiismeretes betartása és az által a csempészet megakadályozása azért, mert a dohánycsempészet igen sok esetben megkárosítja magát a termelőt is, de mindenesetre megkárosítja az államkincstárt és az, ki a csempészet jövedelmességét, akár az által, hogy maga is bevónak áll be, akár csak az által is, hogy az ily tiltott adásvétel, különösen mint tisztviselő, vagy előjáró minden törvényes eszközzel nem gátolja, e ténynek részesevé válik. Azon tudatban, hogy ez iránt értelmes hazafiak közt nézeteltérés nem is lehet, nem szándékom ezuttal buzgalom ezen irányban fokozni, mert azt — mint önmagában értetődő — elvárom, céloim ezen rendeletben értelem közreműködését a végett venni igénybe, hogy megtörténjen mindaz, ami szükséges arra, hogy egy a községi előjárók, mint az egyes honpolgárok teljes tudatában legyenek annak, mit az idézett törvény köteleességükre tesz, vagy szigorúan büntet. Nagy súly helyezendő erre azért, mert a kormány el van határozva, a törvény rendelkezéseit mindenkiel szemben kéréhetetlen szigorral végrehajtani. Felhívom tekintetességet arra, hogy a viszonyokhoz mért legegyszerűbb módon, lehetőleg tekintetességednek, vagy pedig helyettesének az egyes községekbe való megjelenés által is, intézkedjen az iránt, hogy: a) az előjárók a törvény által reájuk rótt köteleességeikről, valamint arról is, miszerint azok nem teljesítése minő büntetést von maga után, tökéletesen felvilágosítsanak; b) az egyes lakosok is értesüljenek azon büntetésekről, melyeket magukra vonnak, ha a törvényben tiltott eseményeket követnek el; c) ezen kívül e) oly vidéken, a melyen dohány termelnek, a termelőknek, mint a kertészeknek tudomására hozassék, hogy a csempészet üzésének, vagy a dohánytermelés szabályellenes kezelésének, egyebekben kívül okvetlen következménye lesz a dohánytermelés engedély elvesztése, és hogy ott, hol a csempészet izetik a nélkül, hogy annak megakadályozásában az ugyanazon községbeliek maguk is segédkeztet nyújtanának, az eredmény a termelési engedélynek nemcsak a csempészekről, de az egész község területén való elvonása leend. Zomborban, 1888. évi január hó 30-án. Schmausz Endre, alispán.

Kérelem a főkapitány urhoz. Nagyon szépen kérik körültekintő főkapitányunkat, hogy kegyeskedjék a mostani olvadékony időben a vármegye házatól a „Fekete ló“ vendéglőig vezető hosszú átjárót úgy dőlájában egy kis szemle alá venni, vagy legalább arra arra lakó szemes rendőrt megkérdezni s meggyőződhetik siralmas állapotáról azoknak, akik ezen járdát használni kénytelenek, mert a vásárok és heti vásároknak ráakadott sara, melyet a tél megfagyasztott, valóságos lekvárral huzta be az utat, mely a téglát is elborítja. És mindezen törökországi állapotokon egy drombó seprű annyit idő alatt segíthet, a mennyi idő alatt egy másik drombó pipáját megtömi. Ugyanazért kérik főkapitány urunkat, ha néha napján kegyes figyelmére méltatná e hosszú átjárót, mert így dacára a költségnek, melyet ráfordított a város, nem használhatja a nagy közönség. Azoknak a drombóknak s az ellenőrzésre hivatott városi közegeknek ilyen friss időben nem ártana egy kis mozgás. Több bánati lakós.

A dal.)

(A Kisfaludy-társaság pályázatán megdicsért s közgyűlésen fölolvastott tanköltemény.)

Valami öröm érte lelkemet —
És már szívemben egy dal ébredett:
Úgy hallám egyszer, isten tudja, hol,
Mit víg napokban ajkam eldalol;
S valami bánat érte lelkemet —
S szívemben már egy más dal ébredett:
Úgy hallám ezt is, isten tudja, hol,
Mit víg napokban ajkam eldalol.

Mi hát a dal, ha kedved' növeli,
S a búból elvesz, oly részvételi?

*) Megjelent a „Fővárosi Lapok“-ban is.

A lelken át egy röpké kis sugar
S derültebb lesz a lelki láthatár,
Csak egy sohajtás, szívből fakadó,
És bánatot, keservet oszlato;
Sugálja bár öröm, bú vagy remény:
Mindig igaz és mégis — *költemény,*

Vers hát? A kérdés e körül forog?
Sokan hiszik, hogy ez csekély dolog:
Csak rímelés, szavak végén a rag;
Kovács is azt ver, ács is azt farag, —
Uj nótát vág ki minden arató,
És oly szépet, hogy ki se mondható,
Oly megkapót, mely érzéssel tele,
Hogy műköltő nem versenyez vele . . .

— Hisz úgy van, ugy! A dal könnyen folyó
És repdeső, mint a pacsirtaszó,
Nem is fakad, nem, hol nehéz sorok,
Betűbilincsek mind a lanthurok,
De könnyen ott, hol pásztor vagy juhász
Önmagának el-elfurulyáz.
Tanulj a néptől. Ez zeng, nem regél.
Nem terjengő a dal szövéseinél.
Dalát szemlélve, ép úgy vagy vele,
Hogy olyan, mint a rózsza levele:
Úgy átfonódik eszme s érzelem,
Mint sejt és szín a rózsalevelel.
Mely, ládd: egész, nem válna semmi szét,
Külön nem látva sejtét és színtét.
Ilyen a dalnak lelke és a szerve;
Nincs az csinálva, hanem úgy születve.
Valódi dalról méltán vélheted:
A teremtséssel együtt születet.
Nem érzést ír le, de abból fakad,
Nem képletez, de mégis képet ad.
Nem így: „szívem virágán dér a bánat“,
De elshajtva: „hervadok utánad!“
Nem így: „szerelmem fényes napja ég“,
De így: „égy szerelmem a tiéd!“
Nem érzelmre következtető:
Önkénytelen, a szívből szökkenő,
Alakra kelt érzés a jó dal éppen.
Hol a szabály? A közvetlenségben.

Kevés a költő, a ki így dalol,
Mint egyszerű madár a lomb alól.
Magyar Petőfi, angol Burns s a német
Heine, ha szívem' vonzza, nem elmémet,
Ha verse — dal, nem élceknak keret,
Nem gunyóldók, hanem csak szeret.
Mert alapérés, alap gondolat
E kettő az, mi dal-egységet ad;
Egy érzés leng a játszi dalon át,
Egy gondolatból szárnyal az tovább;
Ha átalakul érzés, gondolat,
A vers bizony dalnak nem ér sokat.
A cífraság: mindenből egy csipet,
Csak virtuóztatási quodlibet,
Zenének zürzaj, képnek csupa karc,
Maga a költő arca János-arc.
Milyen az érzés, az alak olyan,
Mégűgja az, mit zeng el és hogyan,
Hosszú, rövid, vagy mily verslábakon —
Beszéljen itt a tankönyv, nem dalom, —
Nem szólok hát a jambus, trochaeusról,
Versformát értve víg dalról, se búsról,
Tankölteménytől várod bár talán —
Oh, csak merengj a „kis leány baján!“
Csak énekeld, hogy „nem anyától lettél!“
S vigadj, busulj a magyar versütemnél.
Költő! ha magyar dalnak a neved,
E hangon zengd a legtöbb énked,
Ennek van ősi eredete, bája,
E hangon szól a pásztor furulyája.

S a rím? No már csak jó legyen a rím!
Akár nő-rím az, vagy akár a hím.
Dallá a vers csak jól rímelve lesz.
A nyelv-hangszernek billentyűje ez.
Ha rosszul szabva hibás végű lett:
Kisípol egy hang, sérti a fület.
De a nagy rímet ne halmozd egymásra,
Szébb: közbe két hang összehangozása.
Nem zeng, ha véle erőltetve bánasz,
De mindig zeng egy bájos asszonánsz;
Hisz oly hajlékony, mint más senkié,
Petőfi nyelve s Vörösmartyé!

Im ez a dal. De így mindannyi bú,
Avagy öröm nem lesz egy hangzatú?
Nem, ha a költő éneje hatja át —
Sajátos éneje, mindenik dalát, —
Minden fohászt, minden imádatot,
Minden örömet, minden bánatot;
Dalt, mely dicsőít eget és hazát,
Mely zeng szerelmet, bölcső lágú zaját,
Mely zengi visszhang hű zenéjeként,
A szív verését, ez örök zenét.

Dömötör Pál.

Egyházevdőnkségi ülés.

(Február hó 12-én.)

1. Elnöklő polgármester szívélyesen üdvözlö a szép számban egybegyűlt egyhv. tagokat s a tárgysorozat előtt Barthal a pénztár megvizsgálását hozza javaslatba, melynek eszközölése polgármester elnökle alatt Zsuljevits Ernő városi számvizsgáló s Husvéth és Schaffner József közbenjöttével határozattá válik.

2. A tárgysorozatot megelőzőleg elnök jelenti még, hogy Barthal József biz. tag még 1882. évben Kalocsán deputációban járván, a fölmentült 43 frt 94 kr költségeit kéri kivalányoztatni, s odaajándékozza a kisdudóvának játékszerek beszerzésére.

3. Olvastatik Purman Alajos jelentése a Kóris József-féle 1 ház s 18 kat. hold föld alapítvány átvétele iránt teendő intézkedések tárgyában, mely Barthal József indítványára, — tekintettel arra, hogy egyházi vagyonunk sequestrum alatt áll s így az intézkedés joga is meg van tőlünk vonva — az illetékes vagyonkezelőknek visszaadati határozattal.

4. Zombori r. k. iskolaszék megkeresése az iskolai segélyátalány felemelésének kieszközölése iránt. Barthal József nem tartja szükségesnek az általány felemelését, mert nem oly égető még a szükség, hogy azon 1101 frt hiány fedezhetése céljából a város közönségét megkeresni kellene, szerinte pótolható ez a még meglevő 33000 frtnyi iskolaalap kamatjaiból, különben nem is tartja erre nézve az iskolaszéket kompetensnek. — Fejér Gyula apát nincs egy véleményen Barthal biz. taggal, mert először Barthal biz. tag nem helyesen indult ki, miután a kérvény a város közönségétől nem azért adatott vissza, hogy az iskolaszék erre nézve inkompetens, hanem az adatoknak kellő felszerelése és a költségelőirányzat melléklése tekintetéből.

Mihez képest másodsor az iskolaszéknek különösen azon dokumentumra van szüksége, melyben az iskolai alap van föltüntetve. Tény az, hogy a különféle népiskolák felépítésére s felszerelésére 131,000 frt költött el, a kérdés már most az, megmaradt volna-e azon 30—40 ezer frt isk. alap, ha O Eminenciája az építkezéshez 50 ezer forinttal nem járul, honnan volna akkor a fedezet? De főkérdés az, van-e alapja folyamodványunknak akkor, midőn a város közönségével megkötött kvóta szerződés világosan azt mondja, hogy minden vallásfelekezet aránylagosan dotáltatik. Miután pedig az 1880. évi népszámlálás világosan mutatja, hogy 10557 szerb és 12932 r. kath. van, a dotáció arányát a 13600 frt-hoz 16640 frtban találja, de indokolja ezen fölemlést azon körülmény is, hogy a több lakoshoz képest több iskolát is kell fenntartanunk. Szólok lesd első, ki, ha más felekezetek is hason arányban szaporodnak — a kvóta fölemlését megszavazza, mert midőn a népnevelés és oktatás ügyéről van szó nem szabad a pótdotól visszariadni. Az igazságos, a méltányos és törvényes alap legyen az útmutatónk s miután ezen 3640 frt-hoz jogunk van, kéri a kérvényben foglaltak iránt intézkedni, akár az iskolaszék, akár az egyhv. is legyen e tekintetben a kompetens.

Városy Tivadar nem törődik azzal ki a kompetens ő csak azt látja, hogy a tulajdonképeni dolog hátrányt szenved, mert általános a panasza, hogy iskoláink rosszak. Midőn az országban a közérdek szempontjából nem riadnak vissza a népnevelésügyre vonatkozó semminemű áldozattól, nekünk is kötelesebbnek a bajon segíteni, Fejér Gyula apát indítványát pártolja, mert nekünk csak szükségességet kell konstatálni, a többi a város dolga s ha a többi vallásfelekezetek is hasonló értelemben kéri, kész azt bármikor megszavazni, midőn jól felfogott közoktatástgyi érdekeinkről van szó.

Széchenyi József az ügy fontosságánál fogva nem kívánja a dolgot elhamarkodni. Előre becsátja, hogy saját részéről is eleget küzdött az iskolai ügy tekintetében, az intenció mindig az volt, a közoktatás és a kultura igényeinek megfelelni, de midőn anteakták nélkül a quota megholygattatik, nem szeret még annak tárgyalásába sem becsátkozni. Előbb megtudandó, beállott-e annak okvetlen szükségessége, s mint Barthal József szavaiból kiveszi, hogy a deficit az iskolai alap kamatiból is némileg pótolható, pártolja Barthal József biz. tagnak a kérvény mellőzésére vonatkozó indítványát.

Elnöklő polgármester a népnevelés ügyét illető áldozattól a legkevésbé riad vissza, olvastatván az iskolaszék kérvénye, látható, hogy a quota megállapítása alkalmával csak 17 osztály volt, most 24 van; a Szelence külvárosi 2 osztályban, hol egyenkint 100—100 gyermek van, 2 parallel osztály kivátnak. Ezek számadatok, melyeket nem lehet, nem szabad ignorálni, legfeljebb az volna talán ellenvetthető, hogy nem oly gyorsan fog az mehetni, mint azt a kérvény kíváná s csakis a jövő évi költségvetés tárgyalása alkalmával jöhet szóba, ennél fogva azon közvetítő indítványt teszi, hogy a szükségesség kiderítése s több szükséges adatok beszerzése céljából egy tíz tagu bizottság kiküldessék.

Barthal József végszóval élven, nem mondja, hogy nincs jogunk kérni, csak nem látja annak szükségességét, midőn az iskolák nem túltöltöttek, midőn van elég tanerőnk s saját indítványától elállván, elfogadja polgármester indítványát.

Végül még Fejér apát számadatokkal kimutatván némely osztályok túltöltöttségét s az ebből eddig származott hiányokat, melyeknek egy részén ez évben párhuzamos osztályok felállítására által már segítve is van: szintén hozzájárul polgármester indítványához; mihez képest polgármester indítványa egyhangulag elfogadtatván, a bizottságba Ast Nándor elnökle alatt Széchenyi József, Barthal József, Fejér Gyula, Koczár Zsigmond, Valter Nándor, Blumenthal János, Szlávy Ferenc, Városy Tivadar és Zsuffa Vince választattak meg; indokolt javaslatuk f. évi május hó 1-ig az egyházevdőnkségi ülésre lesz benyújtandó.

5. Az építészeti választmány javaslata, Pártos Gyula műépítész részére 234 frt tiszteletdíj kiutalványozása iránt. Kiutalványozatik. Ezzel kapcsolatban polgármester indítványozza, hogy Kikindai Aladár, mint ki az építkezésnél és a kollaudirozásnál igazi ügybuzgalmat fejtett ki, sőt kisebb terveket is készített, 150 frttal megjutalmazassék. A 150 frt is kiutalványozatik.

6. Több aprólékos dolgok elintézése után az idő előrehaladottsága miatt elnök a közgyűlést a buzdó részvételért köszönetének kifejezése mellett feloszlatta.

Referens.

Kisgazdák figyelmébe.

A szeckavágógépről.

A tanító csak akkor tölti be méltán hivatását, ha nem csak azzal elégszik meg, ha az iskolában az órarend kiszabott óráit, az előirt tananyagot elvégzi, hanem a módjához képest a köznevelődési téren is betölti helyét. A falusi tanítóknak tág tér az agrikulturna. E téren, ha valamely tanítónak hajlama van, nagyon sokat értékesíthet, már a szemináriumokban tanultakból is. Ezen intézkedés az államtól, hogy a tanítóképző intézetekben az ekonoómiát mind a tanfolyamokon keresztül igen helyes felosztással tanítják. — itt mellékesen legyen megjelölve, mindenképp fogja helyeselni. — Csekélységem is — kit az Istennek a halálán tanító pályára. Bul keszre vetettek. — a mennyire csak erőmből telik a mezőgazdaság terén — teltségemhez képest — tanácsal, példával vagy tettel elüljárók. Midőn Bulkeszre jöttem, láttam, hogy e községben a szeckavágógép használata, részint rossz hirben áll, részint pedig ismeretlen. Rossz hirben pedig azért áll, mivel valaki egyet 60 frton megvett, ezen a szeckavágás lehetetlenné vált s hat forinton lerázta és más helyre eladta.

Bármennyire is küzdöttem s igyekeztem, egy jó szeckavágógép előnyös oldalát a gazdaságban esetlenül, már az imént említett két okból sikert filekre találtam. Mit tévő legyenek? példával és tettel kell előállnom. Hirből ismertem, — mikor még Gömörben tartózkodtam — Stempel János rozsnói gépész híres szeckavágógép. Stempel azokat maga jól beinstruált embereivel, saját kezűleg készíti s csak egy két fogaskerek rajta öntött vas. Ily konstrukciós gépeket nem is találunk, bármely gyári raktárban. Aztán könnyű is Stempelnek odafönn boldogulni, a hegyen ássák a vasköt, a völgyben olvasztják és kovásolják a vasat, s így még melegebben érkeztetik a kész vas műhelyébe. Az árai ily szeckavágógépek a szerkezettől függenek. Az említettéről információ, egyet megrendeltem 40 frton. 40 frt előttem már toke s 40 frt értéket megkötöttök tőkémek gyengíteni nem akartam. 5 frt egy adósságtól kamat fejében kaptam, ez volt az előpénz, a többi pedig fizetésből s mellékjövödelmeimből fedeztem. A gép immár Bulkeszen van. Az értelmesebb gazdáinkat hívtam s szemláltunkra magam vágtam, hol szép, hol pedig összekészült szalmát. A szecka pompásan özőlött az előtte álló kőszámba. Majd ok próbálták s csakugyan igen könnyű hajtása mellett belátták, hogy e szeckavágógép igen sok és szép szeckát vág. Ez időtől fogva a szeckavágót 40 krnyi napi díjért a faluba vitték, s néha egész hélig nem hozták haza. Stempel-féle gépek reudes hajtásnál 40 vékát, gyorsabb hajtásnál 50, sőt 60 vékát vágnak óránként. Nincs semmiféle saját érdekem ezen szeckavágógépet kidiesérni, csak is kötelességet vélek leróni, ha ezen gépet mezőgazdaságunkba való behozatala végett, e lapok hasábjain ismertette ajánlom.

Bulkeszen, 1888. évi február hó 9-én.

Gotthárd Sámuel.

A társadalmi élet Titelen.

Mint minden évben, úgy az idén is bebizonyította a titeli áll. iskolák tanstestülete, hogy nemcsak az iskola falán belül, hanem azon kívül is parkodik hivatásának megfélelni, mely talán inkább terhes, mint hálás. Nem szereplési vágy, hanem a tiszta jóakarattal készlettel mindenkor arra, hogy míg egyrészt jótékonytágot gyakoroljon, addig másrészt élvezetes estélyt is szerezzen a községnek, melynek áldozatkészségét kellett célja elérésénél igénybe vennie. Így rendezett a tanstestület ismét f. évi február hó 7-én a szegény sorsú tanulókat javára egy műkedvelői előadással és táncal egybekötött hangversenyt. A műsor a következő volt: 1. „Bogovi síni” férfikar, előadva több műkedvelő által. 2. Ouverture a „Pajkos diákok” című operettből. Zongorán előadták: Nikolets Melanie és Ullisperger Antónia kisasszonyok. 3. „O bit” euch liebe Vögelein” ének-szólo Gumbert-től, előadva Ullisperger Antónia k. a. által. 4. „Barátságból” vígjáték I. felvonásban Tylortól. Fordította Csiky Gergely.

A férfikart melyet Marsic János polg. isk. tan. ur tanított be, az ismert szerb zeneköltő: Jenkov írta, ki dalába anyyi és oly mély érzést öntött, hogy a közönség zajos taps-viharban kérte annak ismétlését. Az ezen alkalomra improvizált dalárda — java részben újone — mely örült, hogy a függöny legördült és a publikum magnetikus szemétől megmenekült, csak nehezen volt ismét glédába állítható, hogy másodsor is megmérkőztek a nehéz darabdal. De azért megmutatták másod ízben is, hogy helyre legények.

A négykezes Nikolets Melanie és Ullisperger Antónia k. a. oly szabotossággal és precizitással adták elő, hogy bármely nagy városi hangversenyen is megüthette volna a mértéket. Nikolets Melanie urhölgy első ízben volt szerencsénk a közreműködésre megnyerni és őszintén óhajtuk, hogy igen gyakran szerezzen a fiúnek és szemek anyyi élvezetet, mint ez alkalommal.

Az ének-szólot Ullisperger Antónia urhölgy adta elő. Rola, kit már a titeli közönség szép teltségéről és képzettségéről ismer, csak azt ismételtetjük, mint annyiszor emondtuk; újból én is azt mondom, hogy az estély fénypontját az ő dala képezte. Kellemes és kitünően iskolázott hangja, szabatos előadása és az ének classikus dallama valóban elfeledtettek pár perere, hogy Titelen vagyunk.

Befejezése volt az előadásnak a kitünő vígjáték, mely egyes fordulataival sokszor hangos kacagásra indította a közönséget. A szereplők: Burger József ur (Southdown Trotter), Jenes Ilona k. a. (Trotter neje), Toth Gábor ur (Benson) és Knyaskó Ilona k. a. (Benson neje) és Karl József (Meridith) igyekeztek játékkal az est sikeréhez hozzájárulni.

Szép közönség, a melyet ritkán látunk együtt, hallgatta végig az előadást. Megmutatták most is a titeliek, hogy tudnak a szép és nemesért lelkesülni. Nehány vidéki kivételével a titeli közönség szolgáltatta a 92 frt 20 kr bevételt, melyből a kiadások fedezése után 50 frt és 69 kr tiszta jövedelem maradt.

Midőn végül a szíves közreműködőknek a tantesztület áldozatkészségükért forró köszönetet mond, fogadják azon nemes keblű felülzettek, kik felülzettekkel a szegények filléreit szaporították, azok nevében a leg-őszintebb köszöneteket. Felülzettek: Grötzbach Johanna 1 frtot, Gaszner Lajos 1 frt, Simonovits András 1 frt, Miklusevits Milos 1 frt, Stanojevits százados 1 frt, Spa-

cek 1 frt, Perkovic Ferenc 1 frt, Popovits főhadnagy 1 frt, Ullisperger Mihály 2 frt, főt. Kirschbaum Lajos 1 frt, Illin főhadnagy 1 frt, Szmedereváz községi bíró 60 kr, Riedl Jakab 1 frt, Zipresz D. 40 kr, Fráter Pál 30 kr és Schosberger D. 60 kr. Nem csekély érdeme van a szép bevételt illetőleg Babits Katia, Jenes Ilona és Knyaskó Ilona urhölgyeknek, kik nem kímélve fáradságot, két napig jártak házról-házra jegyeket árulni.

Kellemes szórakozást szereztek a tél folyamán a titeli közönségnek Péterffy Károly, a dunagőzhajózási társulat partikapitánya és Hergesz József kezelőtiszt az által, hogy szép jégpályát készítettek a koresolázóknak. Fűtött kabin, szolgálat minden időben rendelkezésére állott egy a nézőknek, mint a koresolázóknak, sőt mi több, vasár- és ünneppapokon zenéről is gondoskodtak. Meg is volt a kívánt eredmény, mert sokszor egész tolongás volt a jégen. A mily igazán kellemes órákat szereztek nevezett urak nekünk, oly igazán kívánjuk, hogy még számos éven át rendezhessenek egy a maguk, mint mások mulattatására oly sikerült délutánokat.

FARSANGI POLITIKA.

Farsangot játszik a világ. Európa föltette fejére a csörgőspikát s maga sem tudja, mikor teszi le ismét. Ha Bismareknek még nem görbült meg soha az a nagyományos három hajszála, még ettől a sapkától meg görbülhet. Megeshetik még, hogy tönkre lesz téve a nemzetközi jó-érvényü reklám: ninesen többé kopasz fej. Bismarek feje most az a sakkábla, hol a nemzetek „parasztfjai” és „lovagjai” döntögetik a kétséges háborút eszeveszett féktelenséggel. Pedig az a fej is nagyon sima parkett. Ki mondja a mattot az általános európai versenyben?

A medve még egyre hajszolja a négyes vis-a-vis, ha többre nem, egy barátságos ölelésre, amitől aztán csak az ő bordái nem fognak összeropanni.

Közel áll az emberiség a nagy probléma megoldásához, mi hát tulajdonképpen az a politika? Amit könyvből sohasem lehet megtanulni.

Közel áll ahhoz a hithez, hogy a prakszis itt is a legnagyobb mester s az fogja a tudatlanok kezébe adni a titok kulcsát, aki a maga káran tanult, akinek a hátán legelőbb verik el a port.

Ez a színdarab pedig akkor a legmulatságosabb, ha csak „nézőjáték”, ahol a tisztelt publikum között ninesenek szerepek kiosztva, mint a „Peleskei notáriusban”. Megköszönöm azt mindenki.

A „nagyérdemű közönségnek” kiosztották a színlapot. És az nagyon furesa egy színlap. Berlinben nyomatták 1879-ben és a neve:

Német-osztrák-magyar szövetség. Csak még avval nem vagyunk tisztában, ki fogja a „bélyeg-illetéket” fizetni?

A színmű meséje egy nagy, dicső világ-eszme szolgálatába szegődött és szövevényes, agyafurt kompozíciójának chaosán keresztül akarta szítálni annak a fénynek derengését, melyet fölkelteni és biztosítani, az emberiség józan apostolainak mindenkor legfőbb aspirációját képezte: a boldogulás egyedüli és valóságos faktorát: a békét.

A szerző azonban úgy látszik maga sem kivánsi premiérre.

Nyugodtan szüresülgeti theáját s az illatos párák ködfátyolán keresztül öntudatos megnyugvással és elégtelt mosollyal legelteti szemét xereszi táborra vesztelő nagyhatalmasságán s koncul veti oda a legégetőbb kérdőjelet a közvélemény lábához, hadd rágódjék rajta az, míg meg nem unja.

De adjuk meg Caesarnak, ami az övé! Előbb hadd beszéljen a szó, aztán — a tett.

A politikai szónoklattan újabb paragrafusait becézgetni, üljön össze egy szakértő kongresszus és szűrje le a tanulság kvintessenciájaként a „vis acrioribus”, mint az első és utolsó nagyhatalmasságba, az Istenbe vetett bizalmat; úgy, mint azt Bismarek a birodalmi gyűlésen mondta.

S az most a beszéd során a németekre mosolyog. A „furor teutonius” nem kutyagatás, azt meghallják a földi menyországban és a — kozákok birodalmában.

Mi volt a céljuk e pathetikus körmondatoknak, azon tanakodik most a világ, de egytuttal erősen érzi, hogy a békereményeknek eddig is ingatag és fásult talajába a kételynek újabb életerős magvait hintették el, melyek az elsőtétült láthatár válságait határozottan éltikre állítják.

Es erős lélek legyen az, aki ebben a puszkapor-szagu athmosphaerában vonakodjék feladni az utoisó fellegetvart.

Az ágyukereknek otromba dübörgését a galiciai határról meghallja a jó fil s a fagyban didergő helyőrség fogvacogásáról sejteti, hogy a vutki kevés meleggel táplál, van oda még egy éltet adóbb ital.

Jó Guttenberg a másik oldalára fordulhat a sírjában attól a vigasztalástól, amivel a vaskancellár legújabban megtisztelte művészetét, hanem azért mi mégis csak a ténált nyaljuk és nyomdafestékekkel icsjstgetjük az északi szomszédot; csak politikázunk és a manlicher-féle tökélyesbített prezentálások mesterfogásaiban hullatjuk a verejtékét, míg a közös rém mind gyorsabban tolja előre árnyékát.

Pedig békét akar minden nép. És egyik sem akar.

Pillanatra úgy látszik, mintha e veszélyes körjelek a vén Európa idegbeteg tagjainak önkéntelen galvanizációjára szüksége reakciókat mutatnák; vagy mintha újból jelentkezni akarnának a világjárólás erupeiói, mik aztán a vilhar elvonulta után is még hosszú időre hullámlásban fogják tartani a föld réteget.

A telhetetlen kapzsóság nyavalyája nem enged nyugton maradni egy népet.

Hasztalan konszolidálódnak a békés elemek, egy világrész konferenciájának zöld asztalán nines az ellen orvosság.

Az „egyenlőség, testvériség, szabadság” elvi szent-háromsága mindinkább háttérbe kezd vonulni, a nemzetiségért húság, feltett önérdék és erőszakos uralomvágy triumvirátusa él.

A legnagyobb világszelleme ideáin, egy Hugo Victor ábrándos utópiáján halványulni kezd az költői zománc is, miben egyes rajongók még tudtak reménykedni s oda kerülnek ad acta a história lomtárába, mint

poros pergamentlevelek, miknek többé nem veszi hasznát a világ.

A puszkagolyók füttyülő koncertjében eltántorodik az önbizalom és személyes bátorság s még jól járt, aki előre bekötötte szemét és tétlenül engedti át magát a taktikában megirt embergyilkolás tudományos parancs-szavainak.

Az arzenálok a civilizáció pantheonjai. Várjuk hát meg türelemmel a döntő pillanatot, míg azt nem halljuk, hogy alea iacta.

S aztán gyönyörködünk azon a tánceren, amit az államesinyek korifeusai olyan szakértelemmel tudtak Európa számára rögönözni s hol így lesznek föllállítva a sorok:

Német-osztrák-magyar, olasz. Orosz, francia.

Valamilyen ügyetlen gavallér ráhagott Oroszország tyukszemére, Bulgáriára, és mindjárt kész a párbaj.

A segédek meg vannak nevezve és valóságos töltött fegyverekkel állnak türelmetlenül készen.

A cár esibukja mellől megadja a tapsot.

Csak azt várjuk.

S aztán tapsoljunk mi is a farsangoló világnak!

B. G.

Bács-Bodrogh vármegyének

a közmunkáról szóló szabályrendelete.

I. FEJEZET.

A közmunka fogalmáról.

1. § A vármegyei közmunka elnevezés alatt azon szolgálmányok értetnek, melyek kizárólag törvényhatósági közlekedési célokra fordítandók.

2. § A közmunka, illetve ennek kötelezettsége kétféle s pedig:

a) igás munka, mely igavonó, szarvasmarha és lovak erejével szolgáltatik;

b) kézimunka, mely emberi erővel végeztetik.

3. § Az igás munka jellege az, hogy vonó állaton alapszik, a kézimunkáé ellenben, hogy személyhez van kötve, s így jogi személy közmunkára nem kötelezhető.

4. § A vonó állatok tulajdonosai igás munka teljesítésére kötelezve, míg ellenben kik igavonó állattal nem bírnak, kézimunkát tartoznak végezni.

II FEJEZET.

A közmunka kötelezettségéről.

5. § A közmunka kötelezettség általános és ezen kötelezettség alól csakis a 12 §-ban felsorolt egyének és állatok vannak felmentve.

6. § A vármegyei közmunka tartozását mindenki pénzzel köteles megváltani s így az igavonó állatok tulajdonosai csakis az igás, míg igavonó állattal nem bírók pedig csakis a személyök után kirovott váltásdíj megfizetésére vannak kötelezve.

7. § Minden vonó állat után évenként két igás napszám váltásdíja fizetendő, ezek tulajdonosai személyük után váltásdíjjal meg nem róhatók.

8. § Minden igavonó állattal nem bíró háztulajdonos évenként hat kézi napszámot köteles megváltani.

9. § A tulajdon házzal nem bíró egyének évenként három kézi napszámot kötelesek megváltani.

10. § A családtagok, akár önjoguk, akár nem, a 8. és 9. §-ban felsorolt esetekben évenként három kézi napszámot kötelesek megváltani.

11. § Az igás napszám csakis azon községben iratik össze, melynek határában az igavonók rendesen tartatnak, míg a kézi napszám a közmunka kötelezettnék a rendes lakóhelyén.

12. § A közmunka alól felmentve és pedig:

A) a kézimunka kötelezettsége alól saját személyüket illetőleg:

a) a vármegye mindazon lakosai, kik 16-ik életévüket még be nem töltötték;

b) a vármegye mindazon házzal nem bíró lakosai, kik 60-ik életévüket immár túlhaladták, kivéven azon esetet, ha a házuknál velök egy kenyéren élő és munkára alkalmas férfi családtag vagy szolga létezik, mely esetben a családtag s illetve ha több családtag volna, ezek egyike s családtagok hiányában a különben mentességet élvező szolga a családító helyett s a családítónek megfelelőleg a 8. és 9. §-ban meghatározott hat, illetve három kézi napszámot megváltani kötelesek. Például, ha egy házzal bíró 60 éves apának egy 20 és egy 18 éves fia van, az apa ugyan mentes, de érte az egyik fia három helyett hat napszám, így tehát a család összesen kilenc napszámot, míg ha az apa házzal nem bírna, úgy — miután ezen esetben a családító és családtagok munkakötelezettsége között különbség ninesen — a két fiú egyenként három, összesen hat napszámot, s végre, ha fiu ninesen, de szolga van, hat s illetve három napszámot tartozik megváltani.

c) a női személyek általában, kivéven azon esetet, ha házuknál velök — legyenek ök hajadonok, avagy özvegyek — egy kenyéren élő és munkára alkalmas férfi családtag avagy szolga létezik, mely esetben ezek a 8. és 9. §-ban

megszabott hat, illetve három kézi napszámot megváltani kötelesek (lásd a b) pont alatti példát;

d) a cselédek, szegődött szolgák, kik szolgálati viszonyukból kifolyólag szolgálataikat illetőleg szabadon nem rendelkezhetnek;

e) az országban törvényesen elismert vallásfelekezetek lelkészei és segédlelkészei;

f) az állami és törvényhatósági tisztviselők és szolgák;

g) a csász. és kir. katonaság, m. kir. honvédség és m. kir. csendőrség tagjai, ide értve a szolgálatban levő, nyugalmazott és a csász. és kir. hadseregből, úgy a m. kir. honvédségből, nemkülönben a m. kir. csendőrségből rangjuk megtartása mellett kilépett tisztjegyének; továbbá a katonai feleket családjaikkal együtt, úgy még a hadapród iskolák, valamint minden közös hadseregbeli és honvédségi tisztképző intézetek növendékei és hallgatói, végre az okleveles rokkant és szabadságos katonák;

h) az uralkodó királyi, a koronai, kincstári és közalapítványi uradalmak tisztjei és szolgálói;

i) a kincstári kezelés alatt álló m. kir. távirat- és póstahivatalok tisztviselői és szolgálói, ellenben az állam által szerződés mellett alkalmazott távirat- és póstamesterek, mint ilyenek, közmunka teljesítésére kötelesek;

k) a póstamesterek által felvett póstalegények, rakodó szolgák, valamint a póstafogatokhoz tartozó kocsisok, a mennyiben azok szegődött szolgák, kik szolgálati viszonyukból kifolyólag, szolgálataikat illetőleg szabadon nem rendelkezhetnek;

l) a m. kir. pénzügyőrök;

m) minden nyilvános iskolában alkalmazásban levő tanárok, tanítók és óvók;

n) a községi és körjegyzők, úgy a községi és körorvosok;

o) az állami és törvényhatósági útmesterek és útkaparók;

p) a vasuti pályőrök;

r) a nyilvánvaló nyomorékok.

B) Az igás munka kötelezettsége alól;

a) az uralkodó kir. család udvari fogatai;

b) a csász. és kir. hadsereg, a m. kir. honvédség és m. kir. csendőrség mindennemű fogatai;

c) a póstaszolgálatnál alkalmazott fogatok, a mennyiben azok kizárólag a póstaszolgálat teljesítésénél használtak;

d) a m. kir. pénzügyőrség fogatai, illetve a pénzügyőri biztosok azon fogatai, melyeket hivatalos utazásaikhoz szükségelnek;

e) a tartásra kiadott honvédségi kincstári lovakat tartók fogataik után, de csak addig, míg az illető tulajdonába át nem mennek;

f) az országban törvényesen elismert vallásfelekezetek papi személyeinek kizárólag azon fogatai, melyeket egyházkerületükhöz tartozó fiókközségükben előforduló egyházi működésük rendes teljesítésekor használnak;

g) az útiátalány vagy fogattartással javadalmazott állami és törvényhatósági tisztviselők azon fogatai, melyeket hivatalos utazásaikra tartanak;

h) az álladalmi, bányakincstár szolgálatában levő fogatok;

i) a tűzoltók fogatai, a mennyiben kizárólag tűzvédelmi szolgálat teljesítésére használtak;

k) a pósta- és táviratnál alkalmazásban levő távirat vonalöröknek kizárólagosan táviratvonalai bejárására tartott szolgálati lovaik.

13. §. A 12. §. A) pontjának f), g), h), i), k), l), m), n), o), p), r) betűje alatt felsorolt egyének házbirtokuk avagy igavonó állataik után közmunka váltásdíj fizetési kötelesek.

14. §. Az 1868. évi XXII. t. c. 2. §-a értelmében házadó alá nem tartozó állami épületek, ezek között a m. kir. államvasutak épületei is, a mennyiben azok más, nem állami célokra bérbe adva nincsenek és a melyek után tehát törvényes határozatok értelmében sem állami egyenes adó, sem az ennek alapján kivetett szokott községi stb. pótdadók nem fizetettek, a közmunka váltásdíj fizetése alól ki vannak véve.

III. FEJEZET.

A közmunka összeírásáról.

15. §. A közmunkaerő s illetőleg a kivetés alapjául szolgáló igák és egyének minden naptári évre, az évet megelőző szeptember hó 1-ig, községek s városokként összeírandók.

16. §. Az összeírást a járási főszolgabírók, helyetteseik, úgy Zenta város polgármesterének felügyelete és ellenőrzése mellett a községi elöljáróság, városi tanács, úgy a képviselőtestület által a földbirtokosok, a házas és házatlan zsellérek sorából megválasztandó két-két tag, mint bizalmi férfiaknak közreműködése mellett teljesíti.

17. §. Az elöljáróság, városi tanács, e végből egyes tagjai, úgy a község, város nagy-

ságához, illetve utcánként és városrészenként fogantatva veendő összeírásához képest a fentiek szerint kiegészítendő bizalmi férfiak útján a községet, várost házról-házra bejárják s a szükséghez képest egyes lakókat megidézik, avagy írásbeli bevallásra szólítanak fel.

A községi elöljáróság, városi tanács az előző pont szerint eszközözendő összeírásnak megkezdését a községben a szokásos módon meghirdeti.

Az összeírást eszközölk a mult évi összeírásnak összehasonlítása és utmutatása mellett az összeírást mindenkor május 10-től június 10-ig befejezni kötelesek.

18. §. Az összeírás a beszerzett adatok alapján a vármegyei nyomdásznál az e célra megállapított és beszerzendő A) minta szerint két egyenlő példányban a házak folyó száma szerint eszközözendő.

Az ezen módon összeállított összeírásai lajstromok minden évnek június hava 15-ikéig elkészítendők.

Az elkészült összeírások mindkét példánya a bíró és jegyző s illetve Zenta város polgármesterén kívül mindazok által is aláírandó, kik annak eszközölése körül közreműködtek.

A főszolgabíró, helyettese, illetve Zenta város polgármestere, a felügyeletet és ellenőrzést pontosan gyakorolja és a mennyiben az előre meghirdetett összeírásnál részt nem venne, köteles többrendbeli próbakisérletekkel az összeírás helyességéről meggyőződni és az összeírást mindkét esetben alá is írni.

Oly összeírás, mely nem a megállapított nyomtatványon és nem a házak folyó számai szerint készítették, érvénytelen.

19. §. A kész összeírások minden községben és Zenta városában június hó 16-tól június 30-ig bezárólag a község vagy város hivatalos helyiségében közszemlére kitétetnek.

Az összeírás kitételéről, illetőleg annak idejéről a községi, városi lakosok dobszó és a hirdetési táblán való kifüggesztés mellett oly megjegyzéssel értesítendők, hogy az összeírások helyessége ellen intézhető felszólamlásukat, avagy észrevételeket a kitételi idő alatt, vagyis június hó 16-tól június hó 30-ig bezárólag a község bírájánál, avagy Zenta város polgármesterénél írásosan benyújthatják.

Az ezen határidőn túl beadott felszólamlások figyelembe nem vétetnek.

A községi bíró és jegyző, illetve Zenta város polgármestere az összeírás mindkét példányát ezen intézkedéseknek megfelelőleg záradékolja.

20. §. A községi elöljáróság tartozik az összeírások mindkét példányát a közszemlére való kitétel, illetve a felszólamlási határidő elteltével a járási főszolgabírónak, a netalán beérkezett felszólamlások avagy észrevételek kíséretében, július hó 5-ig betérjeszteni.

21. §. A felszólamlások, avagy észrevételek felett a járási főszolgabíró, illetve Zenta város polgármesterének meghallgatásával, esetleg a felszólamlás, avagy észrevétel érveire vonatkozó vizsgálat után:

A vármegye területén:
elsőfokúlag az alispán;
másodfokban a vármegyei közigazgatási bizottság és

harmadfokban a közmunka- és közlekedésügyi m. kir. miniszterium határoz.

22. §. Az egyes határozatokra vonatkozó felebbezések a kézbesítéstől számítva 15 nap alatt adandók be.

Két egybehangzó határozat ellen további felebbezésnek helye nincsen.

23. §. Ezen tárgyú felszólamlások, észrevételek, úgy a hozott határozatok folytán beadott felebbezések bélyegmentesek.

24. §. A közmunka összeírásoknak mindkét példányát, úgy a beküldött felszólamlásokat a járási főszolgabíró és Zenta város polgármestere a nála netalán szintén beadott felszólamlásokkal együtt július hó 10-ig a vármegye alispánjához, a felszólamlásokra teendő véleményes jelentés kíséretében betérjeszteni tartozik.

25. §. A vármegyei alispán az összeírás mindkét példányát számtételi megvizsgálás, megállapítás végett a vármegyei közigazgatási számvevőségnek adja ki.

26. §. Az alispánnak a számvevőségi vizsgálatnak eredményéhez képest, avagy ha más-különben is szükségét látja, joga van az illető község s illetve Zenta város terhére az összeírást felülvizsgáltatni, avagy újabb összeírást is elrendelni.

27. §. A közmunka összeírásnál a munkaköteles családtag, avagy igavonó állatnak történt eltitkolásáért, annak birtokosa a köteles díjon kívül, a megállapított váltásdíj árának háromszoros összegével büntetendők.

Az eljárás a fokozatos felebbezési jog fenntartásával: a 21. §-ban kijelölt hatóságokra utaltatik.

A községi elöljáróságnak és illetve Zenta város tanácsának köteleességévé tétetik, hogy a tudomásukra jutott, avagy bejelentett eltitkolási eseteket az illetékes hatóságnál jelentsék fel.

Az esetről-esetre kirovando bírságpénzek a vármegyei utialap javára fordíttatnak.

IV. FEJEZET.

A közmunka kivetéséről.

28. §. A közmunkatartozás, illetőleg közmunkaváltás kiszámításának alapját nem az egyes igavonó állat, hanem a fogat képezi.

29. §. A közmunkaváltás nem az igavonó állatok létszáma, hanem a fogatok — legyen az kettős, vagy egyes — száma után számítandó ki és miután a 7. §. szerint minden igavonó után évenként két igás napszám váltandó meg, így tehát a kinek csak egy igavonója van, évenként két egyfogatu, a kinek pedig két igavonója van, évenként két kétfogatu igás napszámot tartozik megváltani.

A két darab igavonó állat birtokosára nézve meg kell különböztetni, vajjon a két állat rendszeren egy fogatban, vagy pedig külön-külön használtatik-e?

Az első esetben mindkét állat után összesen két kettős fogatu, a másik esetben pedig összesen négy egyfogatu igás napszám fizetendő.

A három darab igavonó állatnál azon esetben, ha kettő mindig csak kettős fogatban, a harmadik pedig majd az egyikkel, majd a másikkal felváltva szintén kettős fogatban használtatik: mind a három után három kettős fogatu igásnapszámnak megfelelő váltásdíj számítandó; azon esetben pedig, ha mind a három rendszeren egy egyes fogatban használtatik: hat egyfogatu igásnapszám veendő föl; végre, ha egy mindig egy egyes fogatban, a másik kettő pedig mindig kettős fogatban használtatik: két egy fogatu és illetve két kettős fogatu igásnapszám veendő föl.

A négy darab igavonó állatnál, még ha azok négyes fogatban használtak is, négy kétfogatu — éppen úgy, mintha két kettős fogat volna — igásnapszám fizetendő.

Igy tehát a hármás, négyes stb. fogatok a közmunka körül nem ismerteknek, hanem ilyen fogatok előfordulása esetében a fenti elv szerint az igásnapszám felveendő, világosan kijelentvén, hogy ökor és lovak között a kötelezettségre vonatkozólag különbség nem forog fenn.

30. §. A kézimunka kivetésénél különbség teendő a szerint, a mint az illető egyén:

- saját házzal bír;
- vagy csak lakó;
- avagy családtag.

31. §. Minden házbirtokos, kinek fogata nincsen, tekintet nélkül arra:

- egy vagy több háznak birtokosa: évenként hat;
- az idegen házakban lakó egyének pedig: évenként három; és végre
- a családtagok akár önjoguk, akár nem, mindkét esetben: évenként három kézinapszám veendő föl, illetve váltandó meg.

32. §. A vármegyei törvényhatósági bizottsága a 6. §. szerint megváltandó közmunkatartozásnak kivethetése végett, minden évben az egyes, kettős fogat és kézinapszám után fizetendő váltásdíj összegét megállapítja.

33. §. A vármegyei közigazgatási számvevőség a 25. §. szerint számtétellel megvizsgált és a felebbezésekre hozott jogérvényes határozatok alapján kiegészített, illetve véglegesen megállapított közmunkaösszeírások, úgy a fenti §-ban meghatározott váltásdíj összeg alapján eszközölk a kivétést.

A vármegyei közigazgatási számvevőség a fentiek szerint összeír s illetve kivettelt váltásdíj pénzek felől a B) minta szerint járásonként a községek tartozásának megjelölésével, egy sommas kimutatást négy példányban, azonkívül minden egyes járás, úgy Zenta város tartozásáról pedig külön-külön kitétetve egy kivonatot készít el.

A vármegyei közigazgatási számvevőség az összeírás lajstromoknak két példányát, a kivétéről járásonként szerkesztett sommás kimutatásokat, úgy ezen kivetéseknek egy kivonatát december hó 15-ig a vármegye alispánjához jelentése kíséretében terjeszti be.

34. §. Az ekként végérvényesen megállapított, jogerős összeírás két példányból egy példány a vármegyei levéltárba helyeztetik el megőrzés végett, a másik példány pedig a járási főszolgabírók, illetve Zenta város polgármestere útján, a megállapított és illetve kivettelt váltásdíjnak községenként előírása és behajtása végett, az illető községeknek, illetve Zenta városának adatik ki.

